

HRVATSKA ZAJEDNICA TEHNIČKE KULTURE

NAPUTCI ZA OSNIVANJE I AKTI KLUBA MLADIH TEHNIČARA

Postupak i ogledni akti

1. Uvodna pripomena

Zakonsku podlogu za osnivanje školskih klubova mladih tehničara, filmskih i videoklubova, foto-klubova, klubova zrakoplovnih modelara, klubova raketnih modelara itd. čine članak 32., stavak 1. Zakona o osnovnom školstvu (Narodne novine, br. 59/1990.), članak 10., stavak 4. Zakona o srednjem školstvu (narodne novine, br. 19/1992.) te članak 1., stavak 1. i članci 2., 7. i 8. Zakona o tehničkoj kulturi (Narodne novine, br. 76/1993.).

Prema tim odredbama, hrvatskoj tradiciji i rješenjima u zapadnim zemljama, klub se može osnovati:

- a. u osnovnoj i srednjoj školi ili za više škola (tzv. međuškolski klub), kao školski i učenički klub odnosno jedinstveno učeničko društvo za učenike svih razreda:
- b. izvan škole - pri centru, zajednici ili udruzi (klubu) tehničke kulture, stručnoj ustanovi i istraživačkom središtu, muzeju, knjižnici, stručnom društvu i srodnoj organizaciji, kada djeluje kao izvanškolski oblik i okuplja mladež, bez obzira na dob, iz nekog grada ili šireg područja.

Kada klub djeluje pri školi radi se o izvannastavnoj slobodnoj aktivnosti, a ako djeluje u nekom drugom okruženju o izvanškolskoj slobodnoj aktivnosti. Kako se, međutim, radi o zahtjevnom obliku pozicija, u oba se slučaja poštuju jedinstveni kriteriji izvrsnosti programa, izbora osposobljenih i visokomotiviranih voditelja (učitelji, srednjoškolski profesori, instruktori i dr.) te infrastrukture.

Riječju, i sama odluka o osnutku kluba ovisi o tome mogu li se ispuniti ti zahtjevi, tj. uz pomoć suodgojitelja i društva osigurati dobri izvori znanja, sposobno vodstvo i mentori, omogućiti svestrano izražavanje i potvrđivanje težnji te sposobnosti članova.

Prijedlogom programa, s obzirom na njihovu narav i zahtjeve, predviđeno je:

1. osnivanje klubova mladih tehničara u osnovnim školama
2. osnivanje izvanškolskih i školskih učeničkih klubova i sekcija u osnovnim i srednjim školama (zrakoplovno modelarstvo, raketno modelarstvo, fotografsko, filmsko i videostvaralaštvo, kajakaštvo, informatika, inovatorstvo, automodelarstvo)
3. osnivanje izvanškolskih klubova i sekcija bez obzira na dob (ronilaštvo)

U više područja preteže zalaganje za izvanškolske oblike. Međutim, posebna je pozornost poklonjena osnivanju i pružanju stručne pomoći školskim klubovima i sekcijama mladih tehničara, zrakoplovnih ili raketnih modelara, automodelara i drugih modelara, đачkih filmskih, video klubova ili fotoklubova i sekcija, školskih klubova samograditelja kajaka i kanua, klubova i sekcija mladih informatičara, sekcija mladih inovatora.

Zbog izbjegavanja prisile, skolarizacije, pedagogizacije i zatvorenosti škole drugim suodgojiteljima te nedovoljne opremljenosti škola, u mjestima gdje postoji centar tehničke

kulture ili dobro opremljene klupske prostorije udruge i zajednice tehničke kulture te stručna ustanova i istraživačko središte, primjereniji može biti izvanškolski klub. Time se u nas otvara ustrojvena mogućnost svojstvena razvijenom svijetu, a posebice u zapadnoeuropskim zemljama i Sjevernoj Americi.

Sadržaj način i ustroj rada kluba ponajviše ovise o lokalnim uvjetima.

I školski i izvanškolski klub može biti opći ili specijaliziran i, ovisno o djelatnosti, biti jedinstven ili imati sekcije. Opći klub (pri školi i ustanovi za organizaciju slobodnog vremena) povezuje područja i poštuje interdisciplinarnost, a specijalizirani klub i skupina djeluje unutar jednog područja (grane) tehničke kulture i tehnike. Potonji se, u pravilu, osnivaju pri stručnoj organizaciji ili tvrtki, koja osigurava mentore i potporu.

Odluka hoće li se osnovati klub mladih tehničara sa specijalističkim sekcijama ili pak specijalizirani klub(ovi) ovisi o objektivnim uvjetima i pretpostavkama te o interesu mladeži.

Osniva li se klub izvan škole u centru, zajednici i udruzi tehničke kulture, ili pri centru (domu) kulture odnosno otvorenom sveučilištu (klub pri obliku organiziranog obrazovanja u dokolici), u stručnoj ustanovi, poduzeću, muzeju i knjižnici (specijalizirani klub), on može biti i gradski ili županijski (regionalni).

S obzirom da je prijedlog programa ponajprije namijenjen učenicima osnovnoškolske dobi odnosno osnovnim školama, naputci i ogleđni primjerci normativnih akta odnose se na rad školskih klubova čijem osnivanju i stvaranju uvjeta za rad valja pokloniti posebnu pozornost.

Iz zakonskih i podzakonskih odredaba za školski je klub razvidno:

- klub može osnovati škola (jedna ili više)
- klub je oblik izvannastavne i izvanškolske učeničke aktivnosti u kojem se odgojno-obrazovni proces provodi istraživačkom podukom
- program kluba je autonoman
- program kluba ostvaruje se sudjelovanjem drugih suodgojitelja i izradom učeničkih radova
- sredstva kluba posebno se evidentiraju i mogu se koristiti isključivo za rad kluba.

Iako ta građa nije razrađena zasebnim podzakonskim aktom, sažeto se mogu izdvojiti sljedeće opće odrednice:

- a. Klub je dragovoljna formalno ustrojena skupina učenika škole (a) u kojoj se oni kao izvannastavnoj aktivnosti, iz kreativnih i rekreativnih pobuda, uz neprisilno mentorstvo bave znanstvenim i tehničkim sadržajima i tako stječu, proširuju i primjenjuju znanje te razvijaju sposobnosti neposredno sudjelujući u organizaciji i izvedbi programa, kao i u vrednovanju postignuća u onom području rada kojim se klub ili sekcija bavi. Težište je na poticanju i njegovanju stvaralaštva djece i mladeži preko problemske nastave, eksperimentiranja i konruiranja.
- b. Ciljevi, zadaće i program školskog kluba određuju se u školi primjereno programu škole, interesima učenika, mogućnostima i potrebama okoline u kojoj škola djeluje, a vodeći računa o općim odgojno-obrazovnim zadaćama hrvatske škole. Time je određen i ustroj kluba.

- c. S obzirom na program i odgojno-obrazovne zadaće klubovi se osnivaju u onim osnovnim i srednjim školama u kojima postoje uvjeti.
- d. Kao oblik izvannastavne aktivnosti u kojoj sudjeluju drugi sudgojitelji i time svladavaju pojave prisile, skolarizacije i pedagogizacije, klub pretpostavlja neposrednu suradnju i uključenost roditelja, gospodarskih tvrtki, stručnih službi i znanstvenih ustanova.
- e. Osim u nekim područjima, koja pretpostavljaju nužnu psihofizičku zrelost, zdravstvene sposobnosti i predznanje, jedini uvjet za učlanjivanje učenika u klub jest njihov interes.

Premda su ogledni primjerci Odluke o osnutku kluba i Pravila kluba predloženi za školski klub, u prijedlogu programa izneseni su i svi bitni elementi za osnivanje kluba kao izvanškolskog oblika rada (posebice, dječjih filmskih i videoklubova). Na osnovi ponuđenih sastavnica (ciljevi i namjere, zadaci, ustroj i dr.) taj je temeljni akt za specijalizirane i izvanškolske klubove u svakom okruženju moguće pripremiti bez nekih posebnih predradnji.

Također, valja pripomenuti da, osim objavljenih Pravila o sudjelovanju mladih tehničara na smotri znanstveno-tehničkog stvaralaštva mladih tehničara na smotri znanstveno-tehničkog stvaralaštva mladih Hrvatske, slične akte imaju Hrvatski aeroklub (za smotru zrakoplovnih modelara), Hrvatski astronautički i raketni savez (za državno prvenstvo u raketnom modelarstvu za podmladak), Hrvatski savez informatičara (za dane mladih informatičara Hrvatske, kamp mladih informatičara, zimsku školu informatike i stalni natječaj za softverske radove), Hrvatski fotosavez (za izložbu fotografije mladih Republike Hrvatske) i Hrvatski filmski savez (za reviju dječjeg filmskog i videostvaralaštva Hrvatske).

Na temelju iznesenih elemenata i oglednih primjera akata za osnutak školskog kluba, mogu se izvesti bitne značajke, pružiti sažeta objašnjenja i postupak osnivanja klubova.

2. Temeljna objašnjenja u svezi s osnivanjem

- a. Bitne značajke koje proizlaze iz priloženog oglednog primjerka Pravila školskog kluba
 - Škola osniva klub. Međutim, klub može imati i suosnivače (suutemeljitelje) i sudionike uz uvjet da suutemeljitelji osiguraju uvjete za osnutak i djelatnost.
 - Odluka o osnutku kluba ovisi o prosudbi ispunjenosti uvjeta i stvarnom interesu đaka.
 - Klub nema status pravne osobe, ali ima svoj temeljni akt (Pravila kluba), svoju upravu i samostalan je u radu. (Stjecanje pravne osobnosti nije predviđeno ni za klub koji osniva kao izvanškolski oblik rada centar, zajednica ili udruga tehničke kulture)
 - Klub nema poseban račun nego se njegova sredstva drže na računu škole, koja za klub obavlja knjigovodstvene, blagajničke i slične poslove. Sredstva kluba namijenjena su isključivo za djelatnost i rad kluba, koji njima samostalno raspolaže.
 - Ako u školi djeluje klub ili srodna učenička udruga (filmska i video sekcija, foto sekcija, modelarska sekcija i sl.) ravnatelj predlaže usklađivanje akata i ustroja, a poslove vodi i klupski odbor.
- a. Postupak osnutka kluba
 - Ravnatelj škole predlaže osnutak i u dogovoru sa školskim odborom i drugima priprema osnutak kluba.
 - Odluku o osnutku kluba donosi školski odbor.

Prilaže se ogledni primjerak odluke.

Odlukom o osnutku predviđeni su:

- imenovanje privremenog tijela - klupskog odbora
- pripreme, organizacijske i druge zadaće privremenog klupskog odbora, o čijem radu ovisi osnutak i početak rada kluba, posebna je zadaća izrada pravila i ustroja te prijedloga programa rada (članak 3. Odluke).

Prilaže se ogledni primjerak Pravila kluba.

- Privremeni klupski odbor, koji je imenovala škola, vodi poslove kluba do proglašenja osnutka kluba.
- Tijekom pripremnog razdoblja privremeni je odbor dužan organizirati okupljanje i upis učenika u članstvo. Učenicima se na primjeren način imaju objasniti nakane i svi ostali elementi. Međutim, odluka učenika ima biti dragovoljna i temelji se na njihovu interesu, što se dokazuje vlastoručno potpisanom pristupnicom. Osim školskog osoblja vrijedno je da se u taj dio poslova uključe roditelji, znanstvenici i stručnjaci (ovisno o predviđenom programu rada).

Uvjet za učlanjenje mladeži jedino su interes i dragovoljnost. Iznimke su samo područja u kojima su stanovita razina psihofizičke zrelosti, zdravstvene sposobnosti i predznanja uvjeti svladavanja programa, pa time i učlanjivanja djece i mladeži. Ništa drugo ne isključuje učlanjivanje osnovnoškolaca. Pače, svi programi polaze od znanstvene istine da se oblikovni utjecaj na razvoj sposobnosti i ličnosti može ostvariti ponajprije u tzv. 'zlatnom dobu plastičnosti predispozicija' te da su najmlađima primjereni opći programi koji se izvode primjerenim metodičkim postupcima i sredstvima (stvaralačke tehničke igre itd.)

Članovi kluba mogu biti djeca i učenici, studenti, voditelji i suradnici (učitelji, srednjoškolski profesori i stručnjaci), roditelji učenika i ostali koji pridonose ostvarivanju ciljeva kluba.

- U razdoblju pripreme osnutka izrađuje se popis predloženika za imenovanje klupskog odbora, odnosno za dopunu sastava privremenog odbora predstavnicima županije (grad, općina), znanstvenih i stručnih ustanova, roditelja, suutemeljitelja (sponzora) i učenika.
- Klupski odbor donosi Pravila kluba (klub može imati i druge normativne akte, primjerice Pravila o radu Stručnog vijeća, o čemu odlučuju klupski odbor i uprava škole).
- Osnivačku skupštinu - zbor na kojem se proglašuje osnutak i početak rada kluba te članovi upoznaju s pravilima i tijelima kluba - saziva privremeni klupski odbor.

a. Ime kluba

Klub može imati opće ime (klub mladih tehničara, ili filmski i videoklub, ili klub mladih modelara i sl.) ili dobiti ime nekog istaknutog znanstvenika (iz tehničkih i srodnih znanosti), izumitelja ili stvaraoca. Dobiva li ime po izumitelju u tom bi slučaju njegovo puno ime, primjerice, moglo biti 'Klub mladih tehničara Slavoljub Penkala', 'Klub brodomodelara Ivan Lupis-Vukić' ili 'Klub mladih raketnih modelara Davorin Bazjanac', 'Dječji filmski i video klub Maksimilijan Paspal', 'Dječji fotoklub grof Karlo Drašković'.

- b. Priloženi ogledni primjerak pravila osnivač ili klupski odbor prilagođuju potrebama i mogućnostima budućeg kluba

Kako osnutak i djelatnost kluba ovise o stvarnim mogućnostima i interesu, valja prosuditi koja će se područja njegovati i razvijati. Riječju, u nekoj se školi može osnovati jedan klub s više specijaliziranih klubova kao što su filmski i videoklub, radioklub, klub mladih ekologa, klub mladih informatičara itd. U klubu sa sekcijama svaka sekcija ima status odgojno-obrazovne skupine (grupe).

- c. Sastav klupskog odbora
- d. Klupski odbor može imati više ili manje članova od broja predviđenog u oglednom primjerku Pravila kluba.

Primjera radi, ako klupski odbor ima 11 članova onda se imenuje odnosno bira tako da se osigura sljedeći broj članova iz redova pojedinih predstavnika: škola 3 člana, županija 1 član, suodgojitelji iz klub(ov)a tehničke kulture 1 član, roditelji 2 člana, suutemeljitelji - sponzori 2 člana i učenici 2 člana. Moguć je i drukčiji sastav, a posebice se savjetuje da iz reda učenika članova budu najmanje dva člana odbora, Savjet o primjerenosti zastupljenosti đaka temelji se na odgojnom učinku sudjelovanja i poticajnom djelovanju skupina mladeži.

- e. Donošenje odluke o osnutku kluba u školama bez školskog odbora

U školama u kojima ne postoje školski odbori odluku o osnutku kluba donosi ravnatelj.

- f. Ostali sudionici u poslovima osnivanja kluba

U sve poslove oko osnivanja kluba od početka trebaju biti uključeni roditelji, tijela županije odnosno jedinice lokalne samouprave i uprave (općine-grad), gradske ili županijske zajednice tehničke kulture, klubovi (udruge) tehničke kulture te stručne i druge ustanove ili tvrtke na čiju stručnu potporu škola računa. Odluka o tome koji će sve sudionici biti uključeni u poslove oko osnutka kluba ovisi o programu rada i razvijenosti mreže mogućih suodgojitelja u mjestu u kojem škola djeluje.